

ปัญหากฎหมายในการควบคุมการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคเอกภาพ

นายจิตติ เกษมศิริวัฒน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-770-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017284

117๑๑๓1๑1

Legal Problems on the Amalgamation of Political Parties :

A Case Study of the Solidarity Party

Mr. Jitti Kasemsiriwathana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-770-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหากฎหมายในการควบคุมการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคเอกภาพ
 โดย นายจิตติ เกษมศิริวัฒน์
 ภาควิชา นิติศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรงห์ บุรณะเนนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชัยภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพานิต เกิดสมเกียรติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรงห์ บุรณะเนนท์)

..... กรรมการ
 (ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล)

..... กรรมการ
 (ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ)

..... กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

จิตติ เกษมศิริวัฒน์ : บทความกฎหมายในการควบพรรคการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณี
พรรคเอกภาพ (LEGAL PROBLEMS ON THE AMALGAMATION OF POLITICAL
PARTIES : A CASE STUDY OF THE SOLIDARITY PARTY) อ. ที่ปรึกษา :
ศ.ดร.วิษณุ เครืองาม, ผศ.ดำรงห์ นูระนนท์, 319 หน้า. ISBN 974-578-770-1

แม้ว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 จะได้กำหนด
กฎเกณฑ์ในการทำให้เกิดระบบพรรคการเมืองที่เข้มแข็งและมีไม่มากพรรคเกินไปนัก แต่ก็หาสำเร็จ
ดังเจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ ดังจะเห็นได้จากการเลือกตั้งในปี 2531 มีพรรคการเมืองได้รับเลือกเข้ามา
เป็นอันมาก ไม่มีพรรคการเมืองใดได้รับเลือกตั้งเพียงพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้โดยพรรคเดียว จำเป็นต้อง
รวมหลายพรรคจัดตั้งเป็นรัฐบาลผสม ซึ่งก่อให้เกิดความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง

ในระยะปลายปี 2531 ถึงต้นปี 2532 พรรคการเมืองฝ่ายค้าน จำนวน 4 พรรค ได้ทำการ
รวมพรรคเข้าเป็นพรรคการเมืองเดียวกัน และกลายเป็นพรรคใหญ่ที่สองในสภา ซึ่งเป็นนิมิตหมายอันดี
ในการสร้างพรรคการเมืองใหญ่ขึ้นจากพรรคเล็กพรรคน้อย และจากการศึกษาการรวมพรรคหรือควบพรรค
การเมืองของพรรคฝ่ายค้านดังกล่าวพบว่า มีความยุ่งยากในทางปฏิบัติและในทางกฎหมายหลายประการ
ซึ่งน่าจะศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อประโยชน์แก่การรวมพรรคต่อไปในอนาคต

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2533.....

ลายมือชื่อนิติกร จิตติ เกษมศิริวัฒน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ธีระ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ธีระ

JITTI KASEMSIRIWATHANA : LEGAL PROBLEMS ON THE AMALGAMATION-OF
POLITICAL PARTIES : A CASE STUDY OF THE SOLIDARITY PARTY, THESIS
ADVISOR.PROF. WISSANU KREANGAM. ASST.PROF. DAMRI PURANANANDA
319 PP. ISBN 974-578-770-1

Although the Constitution of Thailand B.E. 2521 and the Political Party Act B.E. 2524 imposed several measures in order to strengthen the political parties and Limit the increasing number of the political parties, several parties were still be represented in the last election and no party had enough seats to form the Government. This resulted in the formation of the unstable co-alition Government.

In 1988-1989, four small parties united or amalgamated into one party becoming the second largest party in the Parliament. This was indeed the good sign of the political party system in Thailand. This research reveals that such an amalgamation was practically and legally difficult and complicated. It deserves a study in order to amend the law for any other amalgamation in the future.

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิติต *จิติ นิติสาริวิ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *3*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *mr*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลง ได้ด้วยความเมตตาของท่านอาจารย์ผู้เป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแนวทางในการศึกษา ค้นคว้า และเรียบเรียงเรื่องนี้ โดยเฉพาะท่านศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาสละเวลานำสิ่งที่ เป็นประโยชน์และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดีตลอดมา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ดำรง บวรณะนนท์ ที่ได้ช่วยแนะนำให้ไปพบท่านอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพรรคการเมือง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. พีรพันธ์ พาลุสุข ที่ได้ให้คำสัมภาษณ์ และแนะนำผู้วิจัยในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ ได้ให้คำสัมภาษณ์และแปลเอกสารภาษาเยอรมันใน เรื่องพรรคการเมืองให้แก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์มาก รองศาสตราจารย์ประพนธ์ นันทิกะกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัย โชคจุลศิริวงศ์ ที่ได้ให้หนังสือการเมืองของมาเลเซีย และท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ที่ได้ให้คำแนะนำในการติดต่อกับสถานทูตสาธารณรัฐเยอรมัน จนได้ตำรากฎหมายพรรคการเมืองเยอรมันมาประกอบการวิจัย

อนึ่ง ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ ที่ได้ให้คำแนะนำ และสนับสนุนให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงโดยบริบูรณ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทนำ	1
บทที่	
1. สถานการณ์ด้านพรรคการเมืองในประเทศไทย	8
1. ความหมายของพรรคการเมือง	8
2. ความสำคัญและบทบาทของพรรคการเมือง	15
3. วิวัฒนาการของพรรคการเมืองไทย	21
3.1 พรรคการเมืองก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475	21
3.2 พรรคการเมืองหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475	23
3.3 พรรคการเมืองหลังสงครามโลกครั้งที่สอง	26
3.4 พรรคการเมืองภายใต้พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ.2498...	28
3.5 พรรคการเมืองภายใต้พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ.2511...	30
3.6 พรรคการเมืองภายใต้พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ.2517...	31
3.7 พรรคการเมืองภายใต้พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ.2524...	35
2. กฎหมายพรรคการเมืองกับการจัดตั้งพรรคการเมืองในประเทศไทย	45
1. วิวัฒนาการของกฎหมายพรรคการเมืองของไทย	45
1.1 พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498	46
1.2 วิเคราะห์พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ. 2498	51
1.3 พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511	52
1.4 วิเคราะห์พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ. 2511	59
1.5 พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517	62
1.6 วิเคราะห์พระราชนิติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517	68

1.7	พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524	71
1.8	วิเคราะห์พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524	81
3.	การรวมพรรคการเมืองกับปัญหาทางกฎหมาย	86
1.	ความหมายของการรวมพรรคการเมือง	86
2.	วิเคราะห์ข้อกฎหมายในการรวมพรรค	95
3.	การรวมพรรคการเมืองของต่างประเทศ	102
3.1	การรวมพรรคการเมืองของมาเลเซีย	103
3.1.1	การจัดองค์กรและนโยบาย	106
3.1.2	เหตุผลของการรวมพรรค	111
3.1.3	การจัดองค์กรภายในพรรคพันธมิตร	111
3.1.4	นโยบายของพรรคพันธมิตร	112
3.1.5	บทบาทของพรรคพันธมิตร	114
3.2	การรวมพรรคการเมืองของเยอรมัน	118
3.2.1	ข้อกฎหมายในการรวมพรรคการเมือง	120
3.2.2	การรวมพรรคระหว่างพรรค C.D.U./C.S.U.	124
4.	การรวมพรรคการเมืองกรณีพรรคเอกภาพ	127
1.	สถานการณ์ด้านพรรคการเมืองก่อนการรวมพรรค	130
2.	ประวัติพรรคการเมืองที่มารวมกันเป็นพรรคเอกภาพ	130
2.1	พรรครวมไทย	130
2.2	พรรคประชาชน	132
2.3	พรรคกิจประชาคม	135
2.4	พรรคก้าวหน้า	137
3.	แนวความคิดในการรวมพรรคการเมือง	138
4.	ข้อตกลงร่วมกันก่อนการรวมพรรค	147
5.	ประกาศสัติยานับการรวมพรรคการเมือง	153

6. ขั้นตอนของการรวมพรรคเอกภาพ	158
7. อุปสรรคในการรวมพรรคการเมือง	163
8. วิธีการแก้ไขอุปสรรคของพรรคเอกภาพ	165
9. ข้อสังเกตของการรวมพรรค	173
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	177
บรรณานุกรม	185
ภาคผนวก	196
ประวัติผู้วิจัย	319